

Thema

Ruzie op school

Introductie peermediation in Rotterdam

STIJN HOGENHUIS, ANNEMARIE PRUIJT EN BRAM PEPER

Sinds 1996 heeft er een toename aan projecten en experimenten op het gebied van *mediation* plaatsgevonden in Nederland. Zo vindt *mediation* zijn weerslag op verschillende terreinen: in de juridische en sociale sector, in de bouw en het bedrijfsleven, maar ook in het onderwijs¹. In het onderwijs wordt de gebruikte vorm van *mediation* 'leerlingbemiddeling' genoemd. Het idee van leerlingbemiddeling, oftewel *peermediation*, is afkomstig uit de Verenigde Staten. Het betreft hier conflictbemiddeling door en met jongeren. Het Amerikaanse idee van *peermediation* heeft inmiddels zijn uitwerking gekregen op middelbare scholen in enkele steden in Nederland, te weten Utrecht, Groningen, Zwolle, Eindhoven en Rotterdam. Ook is men op een aantal lagere scholen begonnen met lessen in conflicthantering en *mediation*. Deze scholen hebben een groep leerlingen uit verschillende klassen als leerling-bemiddelaar getraind. Hoe werkt dit?

29

In dit artikel willen we het idee van *peermediation* aanschouwelijk maken aan de hand van een concrete casus. Alvorens hier toe over te gaan, zullen we eerst stil staan bij de opkomst van *peermediation* op school. Voorts richten wij ons op een aantal experimenten met *peermediation* in Rotterdam. De praktijk wordt aan de hand van een casus besproken. Voor wij het artikel afsluiten met enkele opmerkingen over de toekomst van *peermediation*, zal er nog aandacht besteed worden aan de kansen en bedreigingen bij de implementatie van *peermediation*.

Peermediation op school

Veel scholen hebben een zogenaamd zorgsysteem, dat wil zeggen dat zij mentoren, leerlingbegeleiders, vertrouwenspersonen, maatschappelijk werk en ouders die beschikbaar zijn tijdens vrije uren, hebben. Deze personen houden zich allemaal bezig met het leefklimaat en dus ook met conflicten op school. De vraag is hoe *peermediation* past binnen dit geheel.

1 Zie voor een overzicht: Kleiboer, M.A. (2000). De onstuimige opmars der bemiddelaars: mediati-onpraktijken in Nederland. *Justitiële Verkenningen*, jrg. 26, nr. 9, p.9-24.

Cognitieve en sociale competenties

Wanneer we tabel I hieronder bekijken zien we dat *peermediation* een van de bouwstenen is in een veilige school. Niet meer maar ook niet minder. Leerlingbemiddeling neemt daarin wel een specifieke plek in. Die plek heeft te maken met een veranderd perspectief op de rol en de positie van scholen en daaraan gekoppeld de rol en positie van de leerling in de school. Kennis overdragen is en blijft de belangrijkste taak van een school. Daarnaast is de school echter een samenleving in klein verband, zoals elke organisatie, met formele en informele machtsverschillen, waarin naast de kennis op verschillende vakgebieden ook sociale competenties van belang zijn, zoals samenwerken, positie innemen in de groep, kritiek geven en krijgen, verantwoordelijkheid nemen en omgaan met regels. De school staat niet los van de samenleving. De leerlingen zijn meer dan toevallige klanten die kennis komen halen. Dit houdt echter in dat de functie van de leraar niet alleen kennisoverdrager is, maar dat hij tevens opvoeder is en gezamenlijk met leerlingen de veiligheid van de school moet vorm geven. Voor sommige leraren betekent dit een verzwarening van het vak. Andere leraren ervaren dit juist als een verrijking van het vak en beleven veel aan de contacten met de leerlingen. Voor leerlingen betekent deze verandering dat zij niet alleen naar school komen om een paar lesjes te volgen, maar dat zij ook verantwoordelijkheid hebben voor het geheel. Als leerlingen worden zij gevraagd een expliciete bijdrage te leveren aan het wel en wee van de school. *Peermediation* is een project van en voor leerlingen. Het geeft invulling aan de vraag aan leerlingen een bijdrage te leveren aan de veiligheid op school.

Tabel 1.

30

	School	Thuis	Buurt/Stad
Basisvoorwaarden	Veiligheidsplan Gedragsregels Mentoren Deskundigheidsbevordering docenten/ondersteunend personeel	Ouderkrant Rapportbespreking Ouderavond Ouderraad	Naschoolse opvang Brede school activiteiten Samenwerkingsverband Sportverenigingen/opbouwwerk/buurtwerk
Vroegtijdige interventie	Leerlingbemiddeling School maatschappelijk werk Pestprojecten Verzuimbeleid Vertrouwensleerlingen	Ouderschapstraining Gezamenlijke activiteiten Huisbezoeken Werkweken	Stages in de buurt/stad Schooladoptie Samenwerking wijkagent
Reactie op acute problematiek	Crisisinterventie Crisisteam Actie bij bijv. zelfmoord, wapengebruik Alternatieven voor schorsing en verwijdering van school Schoolbegeleidingsdienst	SPD/GGD Therapie op maat Ouderbelangengroepen (bijv. t.a.v. dyslexie)	JIB Halt CAD Family conferences Buurtbemiddeling

Bemiddelen voor leerlingen door leerlingen

Als twee of meer leerlingen ruzie hebben haalt de mentor, de conciërge of iemand anders er twee leerling-bemiddelaars bij, wanneer de ruziemakers dit willen. Meestal gaan de ruzies over pesten, schelden, roddelen, spullen die uitgeleend zijn en niet of kapot terugkomen.

De leerling-bemiddelaars hebben geleerd vragen te stellen. Zij vragen de ruziemakers om de beurt hun verhaal te vertellen. Zij vragen ook heel expliciet naar de beleving van de ruzie en hoe het zo gekomen is. Dan volgt de vraag hoe ze met elkaar om willen gaan in de toekomst. Vaak volgt daarop het antwoord dat zij geen vrienden willen zijn maar dat ze ook geen ruzie meer willen. Daarna mogen ze beiden aangeven hoe ze de ruzie willen oplossen. Belangrijker nog is echter wat de leerling-bemiddelaars niet doen. Zij leren om hun mening over de ruzie voor zich te houden. Vooral ook leren zij om geen oplossingen aan te dragen. De ruziemakers beslissen zelf hoe zij met hun ruzie om willen gaan. En natuurlijk leren ze ook om datgene dat ze te horen krijgen niet door te vertellen aan hun vriendjes en vriendinnen.

Leerling-bemiddelaars zien een conflict niet als een uitgangspunt voor een moreel oordeel, zoals 'slaan en vechten doe je niet'. Ook wordt een conflict niet als een uitgangspunt voor een maatregel beschouwd: 'als je iemand slaat kun je twee weken geschorst worden'. *Peermediation* is geen leerlingenrechtbank. Leerling-bemiddelaars zullen de ruziemakers ook niet adviseren: 'als jij nu een baantje neemt kun je voor haar een nieuwe mobiel kopen die je van haar had geleend en nu kwijt bent'. Een conflict of ruzie zien de leerling-bemiddelaars als een aanknopingspunt voor communicatie, als een mogelijkheid tot (her)definiëring van een vriendschap of relatie, als een mogelijkheid tot (her)definiëring van tussen hen bestaande normen en waarden. Bij een ruzie is er sprake van tegenstrijdige belangen. Bijvoorbeeld:

Sophie heeft een truitje uitgeleend aan Brenda en ze krijgt het gekrompen in de was weer terug. Leerling-bemiddelaars leren door vragen te onderzoeken wat de achterliggende behoeften van de ruziemakers zijn. Zo kan het zijn dat Brenda op dit moment absoluut geen geld heeft voor een nieuw truitje en zich daar heel erg voor schaamt en daarom maar niets zegt. Uit de bemiddeling blijkt dat het voor haar belangrijk is om de vriendschap met Sophie te behouden. Voor Sophie zou dat ook het belangrijkste kunnen zijn. Dat zou dan een basis kunnen zijn waarop zij het probleem van het truitje kunnen oplossen.

Fysieke klappen kunnen voor het schoolsysteem aanleiding zijn voor sancties. Leerlingen kunnen echter vanuit hun normensysteem vinden dat een klap terecht is. Bijvoorbeeld wanneer hun moeder beledigd wordt.

Voor de introductie van *peermediation* vond de oplossing van conflicten bij leraren plaats. Leraren als autoriteit spraken leerlingen toe wat of wie goed en fout is en leggen in sommige gevallen ook straffen op. De kans dat dit gesprek eenzijdig van aard is, is relatief groot. *Peermediation* gaat uit van twee centrale begrippen: respect voor de waarheid en werkelijkheid van alle partijen enerzijds en wederkerigheid anderzijds. We leven als mens in een wereld die we samen met anderen vorm geven, of we die anderen nu mogen of niet.

Experimenten met peermediation in Rotterdam

De aanleiding voor de start met *peermediation* in Rotterdam is eigenlijk enigszins toeval. Door het enthousiasme van een *mediator* in opleiding die tevens werkte aan de innovatie van onderwijs, ontstond het idee voor leerlingbemiddeling. Al snel bleek dat kinderen veel makkelijker dan volwassenen de methodiek van *mediation* aanleerden. Dit vormde de aanleiding om contact te zoeken met de Dienst Stedelijk Onderwijs in Rotterdam en met de directeur van het 'Riederwaard college' in Rotterdam om een *pilot* te beginnen.

Enthousiaste start met hobbels

De *pilot* startte met de training van leerlingen van het college Riederwaard. Deze training was een groot succes. De leerlingen waren enthousiast. Daarna bleek echter dat, met name de mentoren, niet zo veel zagen in een dergelijk project. De zorg voor een veilig klimaat dient bij de leraren en het zorgsysteem te liggen en niet bij de leerlingen, zo luidde hun mening.

Een jaar later is de *pilot* hervat², nu op twee nieuwe scholen, de Gijsbert Karel van Hogendorpschool in Spangen en het Einstein-lyceum in Hoogvliet. De ervaring van de eerste *pilot* heeft de trainers geleerd een onderzoek te verrichten naar het draagvlak op beide scholen, alvorens direct te beginnen met de training van leerlingen. Daarnaast werd gekeken of in de school ook andere projecten plaatsvonden in het kader van sociale competentie en leerlingparticipatie. Een project *peermediation* dat los in de lucht hangt op een school zonder inbedding in een visie op de noodzaak van aanleren van sociale competentie of een visie waarin leerlingparticipatie een belangrijke doelstelling is, heeft weinig kans van slagen. Beide scholen werkten actief met projecten 'Leefstijl en Levensvaardigheden', gericht op het versterken van sociale competenties. Op een van de scholen was de directie zeer enthousiast over een dergelijk project. Bij de andere school kwam de vraag van de leerlingenraad om leerlingen te ondersteunen bij het hanteren van conflicten.

Hoewel op beide scholen ook weerstand bestond tegen een dergelijk project – 'dit kunnen leerlingen niet', 'ruziemakers zeggen maar wat om er van af te zijn', 'dit kost te veel tijd en geld' – hebben beide directies besloten om het project te starten op hun school.

Het implementatietraject

Het traject op beide scholen kent het volgende (beknopt weergegeven) verloop:

- a. Aanstelling van de projectcoördinator voor 4 uur per week.
 - b. Organisatie van een *masterclass mediation* met acteurs voor mentoren en andere docenten om kennis te maken met de methodiek en om uitleg te krijgen over het project.
-
- 2 Dit werd uitgevoerd door Temme Consult (een consultancy bureau dat zich bezighoudt met diverse vormen van bemiddeling) in samenwerking met Koers VO (Koers Voortgezet Onderwijs, een gemeentelijke dienst voor innovatie in het voortgezet onderwijs) en Stichting de Meeuw (een stichting die zich bezighoudt met de ontwikkeling van innovatie in het onderwijs, met name de Brede School).

- c. Voorlichting in de klassen over *peermediation* door de mentoren met behulp van een video. Daaraan gekoppeld een verkiezing van leerling-bemiddelaars. Alle leerlingen vullen een briefje in met daarop de naam van een jongen en een meisje op school die zij geschikt achten om leerling-bemiddelaar te worden.
- d. Toetsing van de lijstjes van genoemde leerlingen door mentoren.
- e. Gesprek met gekozen leerlingen met de vraag of zij leerling-bemiddelaar willen worden.
- f. Informatie aan ouders.
- g. Training van de leerling-bemiddelaars.
- h. Introductie van leerling-bemiddelaars in klassen.
- i. Promotie door leerling-bemiddelaars via posters, brievenbus, folders, contacten met mentoren, demonstraties op ouderavonden, website etc.
- j. Verwijzingen van conflicten naar leerling-bemiddelaars door mentoren/conciërges en anderen.
- k. Maken van een plan voor onderhoud. Maandelijkse besprekingen met coaching door coördinator, registratie, terugkomdagen etc.
- l. Begeleiding en coaching van coördinatoren door.

Na deze *pilot* is het project uitgebreid naar twee andere scholen, het Henegouwencollege en het Novacollege. In Rotterdam bestaat een samenwerkingsverband tussen de gemeentelijke dienst die zich bezighoudt met het voortgezet onderwijs (Koers VO) en de GGD met betrekking tot de projecten leerlingbemiddeling. Ook de GGD heeft op een school in Rotterdam een project leerlingbemiddeling begeleid, en wel op het Scheepvaart- en Transportcollege. Daarnaast heeft de GGD een project leerlingbemiddeling begeleidt op een basisschool, De Notenkraaker. Leerlingen van groep 4 en 5 zijn op deze school opgeleid als leerling-bemiddelaar.

Het traject van de GGD verloopt iets anders. Leerlingbemiddeling wordt ingepast in de lessen levensvaardigheden die op die school gegeven worden. Op beide scholen zijn er lespakketten waarin bemiddeling een plek krijgt. Conflictbemiddeling is door deze lessen bekend bij alle leerlingen. De coördinator krijgt samen met een of meer docenten een 'Train de trainersopleiding' zodat hijzelf de leerlingen kan trainen in het hanteren van de methodiek, die op basisscholen eenvoudiger is dan in het voortgezet onderwijs. Het voordeel hiervan is dat de school hierdoor niet meer afhankelijk is van externe begeleiders en trainers. In het in dit artikel beschreven project hecht men aan een ervaren en goed opgeleide begeleidingsgroep, die de scholen kan ondersteunen. Ook de GGD participeert momenteel in deze ondersteuningsgroep.

De praktijk

Om duidelijk te maken hoe de leerling-bemiddelaars werken hebben wij een casus uitgeschreven. Een meisje (Anne) komt via haar mentor bij de leerling-bemiddelaars. Zij heeft ruzie met een meisje (Birgit) en zit daar mee in haar maag. De leerling-bemiddelaars leggen haar uit wat bemiddeling betekent en vragen of zij daar iets voor voelt. Als dat zo is vragen ze haar of zij er mee akkoord gaat dat zij Birgit ook benaderen. Ook aan Birgit leg-

gen ze uit wat leerlingbemiddeling inhoudt en vragen haar of zij mee wil doen. Dan spreken ze een tijd en plaats af en het bemiddelingsgesprek begint. Dit gesprek is strak gestructureerd en bestaat uit een aantal stappen, die we hier precies zullen beschrijven.

Stap 1. Opening

Bemiddelaars (Bm): 'Welkom iedereen, wij zijn de bemiddelaars, jij bent Anne en jij Birgit. Fijn dat jullie gekomen zijn. Bemiddeling houdt in dat jullie samen tot een oplossing komen. We proberen samen uit te vinden wat er gebeurd is en wat voor jullie belangrijk is. Jullie gaan samen ideeën bedenken waarvan jullie vinden dat die goed zijn. Is dit duidelijk voor jullie?'

Regels

Bm: 'Wij zijn neutraal als bemiddelaars. Wij zullen niet doorvertellen wat hier op tafel komt, behalve aan onze coördinator. Wanneer iemand aan het woord is wordt hij niet onderbroken door de ander. Jullie proberen beiden te werken aan een oplossing. Zijn jullie het hier mee eens?'

Anne (A) en Birgit (B): 'Ja.'

Vrijwilligheid

Bm: 'Willen jullie op deze manier jullie conflict oplossen?'

34

A+B: 'Ja.'

Stap 2. Oriëntatie op feiten/gevoelens

Bm: 'Wie van jullie wil beginnen te vertellen wat er is gebeurd?'

A: 'Birgit roddelt over mij en daar kan ik helemaal niet tegen.'

B: 'Dat is helemaal niet waar. Ik heb niet over Anne geroddeld.'

Bm: 'We hadden afgesproken dat jullie elkaar niet in de rede zouden vallen. Birgit, zou jij ons kunnen vertellen wat er is gebeurd?'

B: 'Anne scheldt steeds op me en heeft me geslagen omdat ik heb geroddeld, maar ik heb niet geroddeld.'

Bm: 'Anne, zou jij ons willen vertellen van wie je die roddels hebt gehoord?'

A: 'Van mijn nicht en van een vriend en ik geloof hen.'

B: 'Ik ken hen helemaal niet.'

Bm: 'Birgit, we zullen zo aan jou vragen. Ik wil nog even wat aan Anne vragen. Wat voelde je toen dat gebeurde?'

A: 'Ik voel me heel erg boos.'

Bm: 'Jij voelt je heel erg boos en wat heb je toen gedaan?'

A: 'Ik pik dat niet en heb haar uitgescholden en geslagen.'

Bm: 'Birgit, hoe voelde jij je toen dat gebeurde?'

B: 'Ik voelde me verdrietig. We waren geen grote vrienden maar gingen de laatste tijd wel normaal met elkaar om. Ik ben ook kwaad.'

Bm: 'Kennen jullie elkaar al lang?'
B: 'Nee. We hebben wel samen stage gelopen en toen hebben we ook wel eens ruzie gehad.'
Bm: 'Zou je daar iets over kunnen vertellen?'
B: 'Ja we liepen stage en toen moesten we buiten allerlei takken afknippen. Ik had net een nieuw jack aan. Er zaten ook doorns aan die takken en ik was bang dat mijn nieuwe jack kapot zou gaan en smerig zou worden dus ik wilde dat niet doen en toen werd Anne kwaad omdat ik niet mee deed.'
Bm: 'En daarna?'
B: 'Daarna hebben we nooit meer ruzie gehad en gingen we gewoon normaal met elkaar om.'

Stap 3. Oriëntatie op belangen en wensen

Bm: 'Anne, zou je ons kunnen vertellen wat voor jou het belangrijkste is?'
A: 'Ik kan er niet tegen als er over mij geroddeld wordt.'
Bm: 'Wat vind je er zo moeilijk aan?'
A: 'Het moeilijkste vind ik als er iets over mijn moeder gezegd wordt.'
Bm: 'Je vindt het moeilijk als er iets over je moeder gezegd wordt?'
A: 'Dan word ik helemaal driftig en woedend.'
Bm: 'Heb je het met je moeder erover gehad?'
A: 'Nee, mijn moeder woont niet meer thuis.'
Bm: 'Zie je haar nog wel eens?'
A: 'Nee.'
Bm: 'Ik begrijp dat het moeilijk voor je is dat je moeder niet meer thuis is?'
A: 'Ja.'
Bm: 'Birgit, kun jij je voorstellen dat het voor Anne moeilijk is dat haar moeder niet meer thuis is?'
B: 'Ja natuurlijk. Ik wist dat ook niet. Maar ik heb ook echt niet over haar moeder geroddeld.'
Bm: 'Birgit, zou jij aan Anne willen vertellen wat voor jou het moeilijkste is.'
B: 'Ik vind het moeilijk dat jij gelooft dat ik geroddeld heb over jou en je moeder. Ik wist dat niet van je moeder. Maar ik zou graag willen dat je me gelooft.'
A: 'Ik wil het wel proberen. Maar als ik erachter kom dat het toch waar is, sla ik je in elkaar.'

Stap 4. Mogelijke stappen

Bm: 'Anne, wat zou je het liefste willen dat er gebeurt?'
A: 'Ik zou wel weer normaal met elkaar willen omgaan.'
Bm: 'Birgit, wat zou jij willen dat er gebeurt?'
B: 'Dat wil ik ook wel.'

Stap 5. Afspraken

Bm: 'Ik begrijp dat jullie beiden weer normaal met elkaar om willen gaan. Willen jullie over een maand nog een keer bij elkaar komen om te zien hoe het gaat?'
B: 'Voor mij hoeft het niet.'
A: 'Voor mij ook niet.'

Bm: 'Anne, zou jij misschien met iemand in school, bijvoorbeeld meneer Verwoerd of mevrouw De Vries willen praten over de situatie thuis?'

A: 'Ik weet het niet.'

Bm: 'Wij moeten altijd verslag uitbrengen aan meneer Verwoerd. Misschien dat meneer Verwoerd een keer naar je toe komt. Vind je dat goed?'

A: 'Ja.'

Deze casus is in zoverre atypisch omdat het zelden voorkomt dat leerling-bemiddelaars doorverwijzen naar hun coördinator. De structuur van de bemiddeling wordt strak getraind: opening, uitleg, vraag naar 'commitment', oriëntatie op feiten en gevoelens, oriëntatie op wensen en belangen voor de toekomst, mogelijke stappen en afspraken. Dit schema, met daaraan gekoppeld een aantal vragen hebben de leerling-bemiddelaars altijd voor zich liggen tijdens een bemiddeling. De filosofie achter deze structuur kent een aantal elementen:

- > *Vrijwilligheid*. Alleen wanneer de ruziemakers zelf ook het conflict willen oplossen kan deze methodiek werken.
- > *Empowerment*. Degenen die ruzie hebben weten zelf het beste hoe zij met dit conflict willen omgaan.
- > *Respect*. De leerling-bemiddelaars respecteren beide verhalen ook al staan ze, zoals in dit geval lijnrecht tegenover elkaar: 'Jij hebt geroddeld.' 'Nee, ik heb niet geroddeld.'
- > Essentie van *emoties*.
- > **36** > *Onderhandeling over wensen en belangen* en niet over de standpunten. De vraag is dus niet, hoe gaan jullie met roddelen om, maar wat is voor jullie belangrijk en wat kan de ander daar aan bijdragen.
- > *Wederkerigheid*. Beide partijen zullen bijdragen aan de oplossing van het conflict.

Implementatie: kansen en bedreigingen

Zoals hierboven al beschreven kan een project *peermediation* niet zo maar op iedere willekeurige school gestart worden. Er zijn een aantal omstandigheden die belangrijk zijn om *peermediation* te laten gedijen in een school.

- > De school heeft oog voor de samenhang tussen rechten en verantwoordelijkheden, zowel voor leraren als voor leerlingen. Wanneer je als leraar recht meent te hebben op aandacht van de leerlingen in de klas, heb je ook de verantwoordelijkheid om onderwijs te geven dat geïnspireerd is, dus niet routinematig of saai. Wanneer leerlingen menen recht te hebben op een school die hun mogelijkheden biedt voor creativiteit hebben zij ook de verantwoordelijkheid om zorgvuldig te zijn met de ruimtes en spullen.
- > De school ziet leerlingen als partners in het creëren van een prettig schoolklimaat. Dit betekent dat de school leerlingen betreft bij problemen en hun ideeën daarover serieus neemt.
- > De school heeft lesprogramma's gericht op het aanleren van sociale competentie. In Nederland zijn er programma's zoals 'Leefstijl' van de Lion's Quest, maar ook andere

- programma's, die erop gericht zijn met leerlingen na te denken en te oefenen in conflictantering, samenwerking, onderhandelen en andere vaardigheden.
- > De school organiseert activiteiten die erop gericht zijn leerlingen de mogelijkheid te geven te participeren in maatschappelijke activiteiten. Dit kunnen activiteiten zijn die op school plaatsvinden zoals leerlingen die feesten organiseren, sportactiviteiten, een leerlingenkrant in elkaar zetten, mee discussiëren vanuit een leerlingenraad, maar ook buiten de school in de vorm van stages, projecten en andere activiteiten die de leerlingen de mogelijkheid bieden om te leren hoe je organiseert en samenwerkt, hoe je snel informatie verzamelt, gebruikmaakt van de mogelijkheden etc.
 - > De school heeft vertrouwen in leerlingen en heeft er plezier in wanneer leerlingen uitdagingen aankunnen.

Weerbarstige praktijk

Leerling-bemiddelaars en hun begeleiders voeren vooral strijd tegen gebrek aan werk³. Leerling-bemiddelaars gaan meestal enthousiast aan het werk na de training; folders maken, posters ophangen, een werkplek organiseren, een website maken, contacten leggen met mentoren, demonstraties geven aan docenten, een rondje langs de klassen om uit te leggen wat zij als leerling-bemiddelaars doen. Wanneer zij dan na een half jaar bij twee ruzies hebben bemiddeld neemt het enthousiasme af. Ook kunnen hun vaardigheden gebreken gaan vertonen, want bemiddelen leer je evenals autorijden door het veel te doen. De oorzaak voor het gebrek aan werk voor leerling-bemiddelaars ligt niet alleen aan de ruziemakers zelf voor wie het vreemd is om naar een leerling-bemiddelaar te gaan, maar meer nog aan mentoren en docenten die ofwel een ruzie zelf aanpakken als de ruzie niet ingrijpend is of van mening zijn dat de ruzie te ernstig is en dat leerlingen dit niet aankunnen. Een voorbeeld hiervan zijn ruzies waarbij fysiek geweld een rol speelt. Zowel ouders als leraren vinden dat hier de schoolregels toegepast moeten worden en leerlingbemiddeling geen optie is. Leerling-bemiddelaars brengen hier tegenin dat leerlingbemiddeling zich richt op de relatie tussen de ruziemakers. Hoe gaan zij met elkaar verder in de toekomst. Leerlingbemiddeling kan een rol spelen naast het toepassen van regels in een school. Het is niet of-of, maar en-en. De praktijk in Rotterdam laat zien dat veel leraren ofwel geen vertrouwen hebben in leerlingen, of erg moeilijk uit hun vertrouwde patronen van ruziemakers uit elkaar halen, ernstig toespreken, straffen, ouders inlichten et cetera, stappen.

37

Peermediation in de toekomst

Op de scholen in Rotterdam waar al drie jaar met leerling-bemiddelaars wordt gewerkt, is men erg enthousiast over de vaardigheden van de leerling-bemiddelaars. Momenteel wordt er nagedacht over het meer inzetten van de leerling-bemiddelaars. Het doel hiervan is om leerlingbemiddeling zichtbaarder te maken, voor leraren, ouders en de buurt waarin de

3 Dit probleem speelt ook bij andere bemiddelingsprojecten, met name in de beginperiode, bijvoorbeeld bij buurtbemiddeling.

school zich bevindt. De relatie met de buurt vormt een aanknopingspunt en uitdaging voor het inzetten van leerling-bemiddelaars.

Buurtbemiddelingsprojecten in Rotterdam worden uitgebreid met jeugdbuurt-bemiddeling. Jonge bemiddelaars (15 - 17 jaar) worden ingezet bij conflicten in de openbare ruimte. Groepen jongeren boezemen vaak angst in bij ouderen. Veel winkeliers hebben een hekel aan groepen jongeren die in een winkelcentrum rondhangen. De jonge bemiddelaars praten met de verschillende groepen en organiseren een bemiddelingsgesprek tussen de betrokken partijen. Hierbij assisteert een oudere buurtbemiddelaar. De jonge bemiddelaars boezemen veel respect in bij de partijen en weten tot nu toe resultaten te behalen.

Bij een van de scholen gaan leerling-bemiddelaars leerlingbegeleiders assisteren bij conflicten tussen docenten en leerlingen. Zij voeren de intakegesprekken met de leerlingen. Zij hebben een lijstje vragen die overeenkomen met de stappen uit een bemiddelingsgesprek die zij met de jongere doornemen. Wat is er precies gebeurd? Hoe voel je je daarbij? Wat is voor jou het belangrijkste? Hoe denk je dat het is voor de docent? Wat zou je willen dat er gebeurt? Wat zou je willen dat de docent voor jou doet? Wat zou jij kunnen doen om het conflict te beëindigen?

De leerling-bemiddelaars zijn geen adviseurs, ze geven geen oordelen over goed en kwaad. Ze proberen door vragen te stellen aan de leerling, bij hem of haar het probleem en de oplossing daarvan helder te krijgen. Na dit gesprek staat de leerling sterker om een gesprek te voeren met de leraar.

38 Afsluiting

Leerlingbemiddeling is een nieuwe, laagdrempelige voorziening, die in behoeftes van leraren en leerlingen kan voorzien. Er wordt getracht te voorkomen dat irritaties zodanig escaleren, dat deze uiteindelijk tot excessen leiden. De bemiddeling is erop gericht om bij te dragen aan vermindering van ergernissen door een herstel van communicatie te realiseren, waarbij het gevoel van eigenwaarde, *empowerment*, wordt vergroot. Uiteindelijk zou dit ertoe kunnen leiden dat leerlingen zonder bemiddelaars in staat zijn en durven te communiceren over irritaties met hun medeleerlingen.

Wilt u meer informatie over de besproken projecten met leerlingbemiddeling, dan kunt u zich via e-mail richten tot Stijn Hogenhuis: hogenhuis@frg.eur.nl ○